



meves conclusions... i vaig riure.

He tingut no fa gaires anys l'ocasió de parlar amb la meva germana sobre el temps que la família va viure separada. Aquest període fou de més de quatre anys i per a mi era completament desconegut el que havia passat. Em va explicar que el nostre pare, mentre era a casa del senyor Boissel, es va assabentar que Mèxic acceptava rebre un altre contingent de republicans espanyols. Hi havia fixada una data per reunir els interessats i es celebraria a la ciutat de Montauban, a uns 60 quilòmetres. La Creu Roja era allí per allotjar-los. Però l'espera fou en va, ja que no hi hagué cap vaixell que partís cap a Mèxic. He llegit en alguna banda que les relacions entre aquell país i França s'havien deteriorat. El Front Popular ja no estava al poder i Daladier havia pres el seu lloc. Al anul·lar-se el viatge, el meu pare va haver-se d'espavilar. Va trobar feina en l'explotació de la fusta, un ofici nou per a ell. Mentre era llenyataire li va arribar la notícia que a Andillac demanaven un parcer a Saint Martin, això si no ho havia sabut abans de marxar. Va contactar amb la propietària, que es va comprometre a guardar-li el lloc fins al dia convingut. Van arribar-hi el mateix dia a la nit.

No tenien cap avançament per passar l'any. Els meus pares ho havien venut tot per anar a Mèxic. Arribà la carestia, la veritable necessitat! Es necessitaven tiquets per a tot. Van gastar una part del blat que havia de servir per sembrar. El fonoll salvatge i els caragols van pagar el tribut a les dificultats momentànies. No hi havia gaires alternatives.

Quan van anar a recuperar els estris que havien guardat a casa d'un veí quan tenien la intenció de marxar cap a Mèxic, es van trobar que tot

estava florit i ple de xinxes. Encara una altra peripècia que sol els emigrats han sofert, una de tantes!

M'oblido de comentar una cosa. Els meus pares van acabar comprant la finca que treballaven. La van explotar fins a la seva jubilació i després van venir a viure a Cahuzac, en un allotjament que els havíem fet restaurar a prop del nostre.

Però reprement la història que havíem començat, quan vaig arribar des de Fougères, per no perdre el costum, vaig reprendre la feina, aquest cop ajudant el meu pare.

Durant els mesos posteriors no sortia gaire, ni els diumenges. Al cap d'un temps, després de considerar que tot havia tornat a la normalitat, vaig decidir sortir un diumenge a ballar. Per descomptat amb el mitjà habitual de locomoció, la bicicleta. Els balls durant la guerra estaven prohibits. Anava amb la meva germana i una amiga seva, que vivia al mateix poble que nosaltres, Andillac.

Durant un d'aquests balls vaig conèixer una noia, la qual vaig invitar a ballar. Ens vam entendre bé de seguida (la prova és que encara seguim junts!). Vam prendre la decisió de tornar-nos a veure. Per desgràcia, havia oblidat els meus orígens i per què vaig ser obligat a expatriar-me, però els altres no havien comès el mateix descuit!

Els seus pares eren catòlics practicants, si més no la mare, i no van veure amb bons ulls la relació. Van prohibir-li d'alternar amb mi.

Però van ser endebades els seus esforços, ja que aconseguíem veure'ns molt sovint, de forma clandestina (això per descomptat). Un altre potser hagués desistit, però jo sóc molt

perseverant. Malgrat la seva ferma oposició no van aconseguir allunyar-la de mi, i així estiguérem durant un bon temps. Finalment, veient que no aconseguien dissuadir-la de la relació, van acabar cedint.

Llavors començà el prometatge o festeig oficial. El dia 11 de desembre de 1947 ens vam casar i vaig anar a casa dels seus pares en qualitat de gendre. Això m'ha fet pensar en un llibre que ha escrit un amic titulat *El gendre*: mai es correspon a la realitat el que una sogra desitja per a la seva filla.

Em vaig preparar per actuar de forma honesta en aquesta funció tan incòmoda. Tenia la sensació de tenir l'espasa invisible de Damocles sempre damunt. Això fou al principi i molt sovint, però ara ja no és el cas. De totes maneres, tampoc era la majoria de vegades. He d'admetre que la pressió no fou inaguantable, potser perquè vaig saber prevenir amb temps la tronada per així evitar-la. Però la situació no era gaire favorable: gendre no desitjat, estranger i pobre!

Per poder comprar els anells del casament, vaig anar a Cahuzac a fer una feina. S'havia de construir un garatge. Tot es va fer amb pic i pala, no hi havia res més. També vaig fer una altra feina: carregar un GMC, excedent americà de la guerra. Érem tres per fer el treball i us asseguro que hi cabien moltes pedres, en aquell vehicle. El vam carregar amb forques, fent una cursa.

Jo havia imaginat que els meus pares m'ajudarien, però no fou així; devien tenir les seves raons.

La meva dona treballava de forma temporal a Correus, on acabà treballant-hi fins a la seva jubilació. Els meus sogres tenien una botiga, a més a més d'una mica de terra i vinyes. Era poca cosa per afrontar el futur, però crec que me n'he sortit prou bé. Vaig començar agafant les terres dels voltants a les meves en parceria. D'aquesta manera tindria prioritat en la compra quan es possessin a la venda. Al principi vaig

recórrer moltes vegades al préstec per poder comprar.

Però amb tot, continuava no gaudint de la consideració dels meus sogres. Quan ens vam casar, em varen fer prometre que demanaria la nacionalitat. No vaig poder complir amb la promesa fins passats vint anys.

Arribà un dia que vaig decidir plantar uns 7.500 ceps i els vaig exigir un arranjament. Van pretextar que sol tenien una filla única i que els seus béns no podien anar a parar a ningú més. Malgrat tot, em van donar satisfacció en l'arranjament. L'última paraula la va tenir la meva sogra, que va dir que jo sempre havia arribat allà on m'havia proposat. M'ho vaig agafar com un compliment. Jo vaig complir amb els meus deures com a gendre. Vam tenir a la meva sogra a casa tres anys malalta abans de la seva mort.

Abans d'exigir l'arranjament en l'afer de les vinyes, jo ja havia pres les regnes sobre el que em pertanyia en la gestió de la meva feina. La dependència m'impedia progressar. Encara subsistia al camp molt conservadurisme, als anys 70. Entre altres, vaig comprar al voltant de 6 hectàrees de terra i vinyes. Amb aquestes terres hi havia una casa situada a uns dos quilòmetres de Cahuzac, on visc. En aquells temps les cases no feien el preu d'una finca, ara ha canviat radicalment. Sabia perfectament, per la situació on estaven enclavades les terres que vaig comprar, que mai podria vendre-les si no ho feia en parcel·les.

Us vull parlar d'una altra compra per a mi molt significativa. Sempre m'ha agradat la pesca de la truita salvatge. Un dia, amb la meva dona, vam decidir anar a passejar per Aveyron, al cantó dels llacs. Teníem el ferm propòsit de comprar una casa, que vam aconseguir a la segona o tercera vegada d'anar-hi.

No tenia disponibilitat econòmica, ja que el camp s'estava mecanitzant cada cop més i amb la feina agrícola i els seus fruits exposats a les inclemències del temps no es té mai res segur.

Posàrem a la pràctica la idea que havia nascut als nostres caps, tenint en compte les deduccions de les nostres terres i la venda de la petita casa que estava a dos quilòmetres de la nostra vivenda habitual per poder fer front a la compra de la casa d'Aveyron. Aquesta casa estava situada a 85 quilòmetres de Cahuzac. Era molt gran i es trobava a cinc quilòmetres del més gran dels embassaments. Lloc que era ple de rierols amb moltes truites! Ara fa uns anys hem llegat la casa de forma conjunta als nostres fills.



El nostre primer cotxe, un Rosengart Cabriolet



Per les nostres vacances jo buscava la tranquil·litat i l'aïllament. Si haguéssim anat de vacances a la petita casa que havíem adquirit amb la compra d'aquella finca abans esmentada sol haguéssim estat a dos quilòmetres de la nostra casa i no crec que aconseguíssim el nostre

objectiu.

Aveyron estava a 750 metres d'altitud i semblava el lloc idoni. Poc a poc vam anar restaurant la casa, si més no en l'essencial. Fa poc hi hem estat amb el nostre nét gran, ja ens han pres el relleu.

No conec ningú de la nostra contrada que treballant únicament com a pagès, millor dit viticultor, hagi portat a terme una compra d'aquesta envergadura, ja que estem parlant de gairebé 40 anys. Però una cosa és certa, mai me n'he penedit.

La gent pagesa que anava de vacances entre els anys 1950 a 1970 a Cahuzac es podrien comptar amb els dits d'una sola mà. Nosaltres ja havíem començat a fer vacances amb la meva dona llogant una tenda de càmping. Sortíem passat el 15 d'agost, ja que els últims tractaments de la vinya ja quedaven fets. Amb el temps, vam acabar comprant-nos una tenda de campanya, que evidentment ara ja no utilitzem. Però el que sí que continuem fent cada cop més sovint són vacances, ja sabeu, un dels privilegis que et dona la jubilació: tenir temps.

Són aquestes les raons que van portar a algú a anomenar-me *pagès alliberat*, qualificatiu que mai he deixat d'agafar-me com un compliment.

No fa gaires anys, un llogater meu em va demanar pel meu accent. Jo li vaig contestar que tothom té accent i li vaig fer la reflexió que el meu pare i jo vam començar a treballar al mateix temps. Això no li serví per aclarir la meva procedència, i va ser llavors quan li vaig explicar la meva història. Als meus catorze anys començava la meva vida laboral i el meu pare la recomençava una altra vegada.

La guerra i l'exili van acabar amb el que s'havia aconseguit fins aleshores. No vam poder recuperar absolutament res. A la meva mare, li van tocar deu mil pessetes de llavors, que no estava gens malament. Però la condició per obtenir-les era tornar abans de 10 anys, i no això no va poder ser...

Ja he dit anteriorment que si no hagués estat per la guerra segurament no hauria posat els peus a França, però no es pot dir mai res amb la certesa absoluta. Ara per ara hi sóc.

He hagut de fer front a la situació, suposo que m'ha ajudat el meu caràcter lluitador, i així me n'he sortit. Crec que he pres les decisions



Colliure, anys 50. El meu germà, la Jeanine i jo

adequades al moment oportú i he treballat molt i dur per aconseguir el que volia.

Una de les poques vegades que vaig anar al mercat em vaig trobar amb una situació curiosa. Jo parlava amb un veí que tenia les terres a prop de les meves, quan un home que no era veí meu es va apropar i es va immiscir a la conversa que manteníem, dient que no m'havia vist mai a la finca. Vaig somriure-li, però no li vaig contestar. El meu veí de terres va fer-ho per mi dient-li que segurament no m'havia vist perquè no hi havia anat prou aviat al matí, ell. Heus ací que sí que treballava les meves terres, fins i tot de vegades els diumenges i dies festius. Quan no estava a les meves treballava a la casa d'Aveyron i si no a casa dels altres, podant i fent empelts a la vinya. De treballar rai, que me n'he fet un bon tip!

La situació financera es va anar arrançant, tenint en compte d'on venia i els meus començaments en la vida laboral completament desproveït de tot. La meva vida familiar també es va estabilitzar, ho proven els meus 60 anys de matrimoni, que ara per ara comença a ser una proesa, amb els temps que corren! Hem tingut dos fills que no ens han donat sinó els problemes habituals i els resultats els hem vist més endavant.

No voldria que ningú cregués ni per un moment que tot ho he pogut dur a terme sol. La col·laboració de la meva dona Jeanine, amb la seva feina i la seva voluntat, hi ha contribuït abastament.

Capítol VIII

He comentat ja algun altre cop que he tornat al meu país després d'obtenir la nacionalització el 14 d'abril de 1967. Oficialment hi va haver una amnistia, no recordo quin any.

Al contrari que el meu cosí Miquel, mai vaig rebre la convocatòria per fer el servei militar a Espanya. Encara que l'hagués rebut, no hauria canviat la meva posició i hagués estat declarat insubmís.

Un any després d'obtenir la nacionalitat, gairebé trenta després del nostre exili, vaig prendre la decisió de tornar al meu país. Ignorava com em rebrien, però puc dir que molt bé, tota la família sense excepció i per part d'altres també.

Les coses han canviat molt. La gent s'ha anat barrejant. Vaig trobar un cosí germà meu casat amb la filla d'un enemistat del meu pare (en temps de la guerra), mireu la casualitat. Fins i tot ens han invitat a menjar a casa seva diverses vegades quan nosaltres estàvem de vacances aquí. És com si no hagués passat res. Aquest cosí, amb la seva esposa i fill, ens van passar a veure una vegada de tornada d'un viatge que van fer a París, vam dinar tots plegats a casa nostra, contents de veure'ns. Quan veníem a Alpicat normalment ens hostatjàvem a casa d'un germà seu, el Peret i la Teresina, però les dues darreres vegades, per motius de salut del meu cosí, hem estat a casa del fill del meu altre cosí. El món canvia, i mai no saps de qui te'n veuràs goig!

Quan ara veig el poble on vaig néixer recordo les primeres vegades que hi vaig tornar, després de l'exili, i que no havia canviat gaire. Quan passava un vehicle aixecava força pols, les ovelles passaven pels carrers quan anaven o venien, defecant-hi, i el clima continuava essent tan continental. Estius calorosos i hiverns molt freds, això potser és l'únic que no crec que canviï!

Però des de fa uns 22 anys ha evolucionat molt. La situació financera del municipi ha canviat força, per millorar. Els cultius en altres viatges que vam venir havien variat, la verdor havia sorgit per tot arreu, el nivell de vida anava pujant, no hi havia dubte. He de reconèixer que la situació econòmica havia començat a moure's a partir de 1959, ja en temps del General Franco, i sota la pressió de l'entorn, obrint-se a l'exterior. No va minvar durant els dos mandats de Felipe González i ha continuat en alça.

Franco morí el 1975 i el rei va prendre possessió. La moguda nascuda als anys 80 va ser una espècie de Maig del 68 a l'espanyola, que ja ningú ni res aturà.

L'entrada d'Espanya a la Comunitat Europea el 1986 era temuda per uns i esperada per altres. Sóc del parer que ha estat beneficiosa per al país. Un turisme cada cop més creixent, al voltant de 50 milions en l'any 2000. Tot en conjunt ha fet que Espanya sigui una nació industrial que ocupa un lloc al món, la qual cosa em plena d'orgull.

Un estiu vaig tenir l'oportunitat de veure pobles de muntanya del Pirineu català, prop de la frontera francesa. Actualment es veu tot restaurat, amb segones vivendes i un comerç important. Aquesta és la metamorfosi. Aquest creixement m'ha commogut profundament.

La dona del meu cosí Peret em va telefonar per invitar-me a tornar a Alpicat, dient-me que no reconeixeria el meu poble, que havia canviat molt! Ens vam decidir a tornar al setembre del 2000, i hi vam passar 10 dies.

Efectivament, el poble no era conegut: d'un miler d'habitants s'havia passat gairebé a 5.000. Pràcticament no quedava una casa antiga que no hagués estat restaurada i, quant a les noves, no es poden ni comptar.

La pols ja no s'aixeca al pas dels cotxes i els ramats han canviat de paratge. Veritablement es pot parlar de grans canvis. Tot va molt ràpid, fins i tot potser massa. És simplement vertiginós! La proximitat a Lleida ha portat un augment d'edificacions, i vaig poder veure papers i escombraries per terra que donaven un cert aire de desordre. Suposo que es devia a aquest creixement desmesurat.

He tingut l'oportunitat d'anar diverses vegades a Lleida. La circulació està impossible: no hi ha manera de poder aparcar ni suficients pàrquings. Sembla com si estigués fet expressament, com si fos indispensable la utilització del transport públic...

Avui la pau regna de nou al país. Sóc el primer en alegrar-me'n.

El meu desig més gran seria que res ni ningú vingués mai a pertorbar-la. Espero que el meu país sigui preservat d'una altra catàstrofe com la que nosaltres vam patir del 36 al 39 i, sobretot, de les conseqüències que tot allò va engendrar.

Personalment tinc empremtes i records inesborrables que m'han acompanyat tota la meua vida i que sol l'últim acte d'aquesta podrà eliminar.

Isidre Ibars

